

Το προσωπίο της υποκρισίας (Αρχιμ. Θεόφιλος Λεμοντζής, Δρ. Θεολογίας)

[/ Πεμπτούσία](#)

Καμία άλλη κατηγορία ανθρώπων δεν άκουσε από τον Ιησού Χριστό εκείνα τα φοβερά “ουαί” που διαβάζουμε στο 23ο κεφάλαιο του Ματθαίου, παρά οι υποκριτές, οι Γραμματείς και οι Φαρισαίοι και διαμέσου αυτών οι φορείς της υποκρισίας σε κάθε εποχή. Τους παρομοίασε με τους τάφους οι οποίοι είναι εξωτερικά όμορφοι και περιποιημένοι ενώ εσωτερικά είναι γεμάτοι από ακαθαρσίες (Ματθ.23,27), και αυτό διότι αν και ήταν θρησκευόμενοι, εντούτοις αποδεικνύονταν διχασμένες προσωπικότητες επιτελώντας απλώς τα θρησκευτικά τους καθήκοντα χωρίς να έχουν ειλικρινή σχέση με τον Θεό, σχέση η οποία αποδεικνύεται μέσα από την καθαρότητα της καρδιάς και το έλεος προς τον συνάνθρωπο. Αυτοί οι λόγοι του Ιησού είναι ένα ισχυρότατο ράπισμα στη δική μας αυτοδικαίωση, στην ηθική μας αυταρέσκεια, στον κοινωνικό καθωσπρεπισμό μας, στην υποκριτική μας ευπρέπεια, στην άνευ ουσίας τήρηση ηθικών και κοινωνικών κανόνων, στη συμβατική κοινωνική και θρησκευτική συμπεριφορά μας, στην καθημερινή μας ηθοποιία στην εργασία, την οικογένειά μας και στις μεταξύ μας κοινωνικές σχέσεις.

Υποκρισία είναι η προσποίηση στην καθημερινή μας ζωή. Είναι η απόκρυψη των αληθινών αισθημάτων και σκέψεων, είναι μια διανοητική κατάσταση που βρίσκεται στον αντίποδα της ειλικρίνειας και της γνησιότητας, μια συνεχόμενη διάθεση αυτοπροβολής. Στερούμενη ριζικά το στοιχείο της αυθεντικότητας κάθε πράξη της προέρχεται από φαύλα κίνητρα. Ως μεταμφιεσμένη έκφραση συναισθημάτων θα την ονομάζαμε ως τέχνη του χυδαίου στις διανθρώπινες σχέσεις διότι “υποκρισία είναι η προσποίηση της φιλίας ή εχθρότητας πού ενεργεί με το προσωπίο της συμπάθειας, ή φθόνος πού μιμείται τα χαρακτηριστικά της αγάπης ή βίος πού δείχνει να στολίζεται από ψεύτικη και όχι πραγματική αρετή” (άγιος Μάξιμος ο Ομολογητής). Θα τολμούσαμε να πούμε ότι ο υποκριτής είναι χειρότερος από τα άλογα ζώα τα οποία αγνοούν την υποκρισία διότι το ζώο δεν φέρεται φιλικά στα θύματα που σκοπεύει να φάει έως ότου τα φάει, ενώ αντίθετα ο υποκριτής παρουσιάζεται αρχικά φιλικός στους ανθρώπους που σκοπεύει να

εκμεταλλευτεί και να αδικήσει. “Κρύβει την υποκρισία κάτω από πλαστή αγάπη εκείνος που επαινεί με το στόμα του, αλλά εξουθενώνει με την καρδιά του”, μας λέγει ο όσιος Θαλάσιος ο Λίβυος.

Υποκρισία είναι η διατήρηση μιας εξωτερικά καλής εικόνας του εαυτού μας προς τους άλλους, χωρίς ταυτόχρονα να φροντίζουμε ώστε και εσωτερικά να είμαστε αυτός ο καλός άνθρωπος που θέλει να φαίνεται ότι είναι. Υποκρίνομαι όταν λέω κάτι αλλά κατά βάθος πιστεύω κάτι άλλο, όταν φανερώνω ένα πρόσωπο, ή καλύτερα ένα προσωπίο αλλά κατά βάθος είμαι κάποιος άλλος. Υποκρισία είναι το να μιλάω με διπλή γλώσσα ή όπως λέγει ο Ιερός Χρυσόστομος: “ὕπόκρισις ἔστιν ἕτερον ἔχειν καὶ ἕτερον ποιεῖν”. Οι αρχαίοι Έλληνες χρησιμοποιούσαν τα προσωπίδια, τις μάσκες στο θέατρο και τις τραγωδίες για να παραστήσουν και να υποδυθούν κάποιο άλλο πρόσωπο από αυτόν που ήταν. Και αν σε αυτήν την περίπτωση δεν ήταν απλά θεμιτό αλλά και επιβεβλημένο για τη διεξαγωγή της παράστασης και την παρουσίαση της επί σκηνής τέχνης τους, στην ηθική, θρησκευτική και κοινωνική ζωή είναι ανεπίτρεπτο και απαράδεκτο. Δυστυχώς όμως, όπως οι ηθοποιοί των αρχαίων τραγωδιών κατά τον ίδιο τρόπο φορούμε και εμείς το προσωπίο της υποκρισίας για να υποδυθούμε κάποιον άλλον «εαυτό» από αυτόν που είμαστε επιδιώκοντας καταξίωση μόνο ενώπιον των ανθρώπων και όχι ενώπιον του Θεού. Ζώντας εντός αυτής της εικονικής πραγματικότητας, στον πυθμένα του ψεύδους, εξαπατούμε τους άλλους και τον ίδιο μας τον εαυτό.

Η υποκρισία είναι μητέρα και αιτία του ψεύδους θα μας υπενθυμίσει ο Άγιος Ιωάννης της Κλίμακος. Πράγματι, ο πρώτος διδάσκαλος της υποκρισίας ήταν και

είναι ο κατεξοχήν ψεύτης της ιστορίας, ο διάβολος ο οποίος φορώντας το προσωπίο του φρόνιμου όφη, (Γεν. 3,1), με ψεύδη εξαπάτησε τον άνθρωπο οδηγώντας τον στην παρακοή και την πτώση. Εφεξής, ο άνθρωπος της πτώσης περιχαρακωμένος γύρω από τα κυκλώπεια τείχη της υπερπροβολής, της δαιμονικής ματαιοδοξίας και του ναρκισσισμού αποξενώνεται από το «είναι» και προσηλώνεται αποκλειστικά στο «φαίνεσθαι». Το «είναι», αποτελεί την εσώτατη φύση του εαυτού μας, αντιπροσωπεύει το πραγματικό και το αληθινό, αυτό που είμαστε στην πραγματικότητα και το οποίο τις περισσότερες φορές προσπαθούμε επιμελώς να το αποκρύβουμε ή να το αγνοούμε. Το «φαίνεσθαι» είναι το προσωπίο, το οποίο χρησιμοποιούμε για να επικοινωνήσουμε για να γίνουμε αρεστοί στο κοινωνικό σύνολο. Αντιπροσωπεύει το ψεύτικο και αληθοφανές, την εικόνα που θέλουμε να δείχνουμε ανεξάρτητα από το τι είμαστε στην πραγματικότητα. Ο μεταπτωτικός άνθρωπος αγνοώντας θελημένα ή αθέλητα το πραγματικό του «είναι», έχοντας αδυναμία να κατακτήσει το «γνώθι σαυτόν», προσπαθεί να ντύσει την προσωπικότητά του ή καλύτερα το προσωπίο του, αυτό το «φαίνεσθαι», με ανύπαρκτες αρετές και με φανταστικές ικανότητες, καλύπτοντας ταυτόχρονα τα ελαττώματα του με τη μάσκα της υποκρισίας. Κατά συνέπεια η όλη βιωτή του διακρίνεται από ασυνείδητες και συνειδητές αντιφάσεις και ανακολουθίες. Είναι ακριβώς αυτή η ζύμη των Φαρισαίων για την οποία ομίλησε ο Κύριος: “προσέχετε έαυτοίς από τής ζύμης τών Φαρισαίων, ήτις έστιν ύπόκρισις”(Λουκ. 12,1).

(συνεχίζεται)